

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 64¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) išnagrinėjo Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 65, 66, 67, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymo projektą (registracijos numeris 22-6939) (toliau – Projektas), paskelbtą Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Teisės aktų projektų registravimo posistemėje.

Apgailestaujame, jog tokie svarbūs švietimo sistemos pakeitimai yra nederinami su verslu – vienu pagrindinių švietimo sistemos recipientų. LVK, kaip šalies darbdavius atstovaujanti organizacija, yra tiesiogiai suinteresuota Lietuvos švietimo kokybe, esame sukaupę reikalingas kompetencijas prisidėti prie reikalingų pokyčių – vienijame didelę patirtį sukaupusius švietimo ekspertus, LVK atstovai ilgus metus nuosekliai dalyvauja įvairios valstybės institucijų darbo grupėse, sprendžiant svarbiausius švietimo sistemos klausimus, LVK veikia švietimo darbo grupė, kuri nuolat analizuoja švietimo sistemos bėdas ir teikia siūlymus jų sprendimui, esame Lietuvos švietimo tarybos nariai.

Atsižvelgiant į tai, teikiame pirmines pastabas Projekto tobulinimui.

1. Dėl valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo

Projekte numatoma keisti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – Įstatymas) 38 straipsnį, jame įtvirtinant, kad „*Valstybinio universiteto reorganizavimo procedūros gali būti pradėtos vykdyti tik įvertinus universiteto tarybos ir senato nuomonę ir turint Seimo pritarimą reorganizuoti valstybinį universitetą. Valstybinės kolegijos reorganizavimo procedūros gali būti pradėtos vykdyti tik įvertinus kolegijos tarybos ir akademinės tarybos nuomonę ir turint Vyriausybės pritarimą reorganizuoti valstybinę kolegiją*“. Atsižvelgiant į siūlomą reguliavimą, manome, kad reikia įvesti aiškumą ir numatyti, jog reorganizavimo procedūroms pradėti reikalinga gauti ne tik atitinkamų aukštųjų mokyklų organų nuomonę, bet ir pritarimą dėl planuojamos vykdyti reorganizavimo procedūros. Manome, jog tokie sprendimai kaip reorganizacija turi būti priimti per dialogą, įvertinant visus argumentus ir surandant tiek aukštųjų mokyklų vadovybei, tiek jos organams priimtinus sprendimus.

2. Dėl sustiprinamo reikalavimo profesinei praktikai

Siekiant gerinti specialistų atitiktį darbo rinkai, numatoma sustiprinti reikalavimą studentų profesinei praktikai, keičiant Įstatymo 53 straipsnio 17 dalį. Atsižvelgiant į tai, kad minėtoje nuostatoje siūloma įtvirtinti, kad ne tik trumposios pakopos, bet ir koleginių studijų programose studentų praktika turi sudaryti ne mažiau kaip trečdalį studijų programų apimtį (projektuojamas studijų kreditų skaičiaus, skirto praktiniam studentų rengimui, didėjimas), siūlytina peržvelgti ir skirti atitinkamą finansavimą praktinio rengimo priemonėms įsigyti.

3. Dėl finansavimo moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, meno veiklai plėtoti

Siekiant įgyvendinti Projekto nuostatas, susijusias su keliamais aukštesniais reikalavimais kolegijoms vykdyti taikomuosius mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą bei meno veiklą, turi būti skiriamas atitinkamas finansavimas, kuris turi būti ne tik investicinis, bet ir tvarus bei nuoseklus, nes kitaip neatlieptų Projekte keliamų tikslų. Atsižvelgiant į tai, siūlome keičiamą Įstatymo 75³ straipsnio 4 dalį išdėstyti taip:

„4. Kolegijoms **taikomiesiems** moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, meno veiklai plėtoti **2023 metais** skiriama ne mažiau kaip 105 procentų, **2024 metais – ne mažiau kaip 15 procentų, 2025 ir vėlesniais metais – ne mažiau kaip 20 procentų** kolegijų bazinio finansavimo lėšų.“

4. Dėl keičiamos akademinį darbuotojų neterminuotų sutarčių sudarymo tik laimėjus konkursą į tas pačias pareigas antrą kartą praktikos

Pažymėtina, kad siekiant tikslo sukurti sąlygas, reikalingas tyrėjų karjeros patrauklumui didinti, siūloma pakeisti iki šiol galiojusią akademinį darbuotojų neterminuotų sutarčių sudarymo tik laimėjus konkursą į tas pačias pareigas antrą kartą – praktika. Keičiamo Įstatymo 72 straipsnio 4 dalyje iš esmės numatomos sąlygos sudaryti *neterminuotas* sutartis su visais laimėjusiais konkursą į atitinkamas pareigas asmenimis. Nors numatoma, kad „su asmeniu, mokslo ir studijų institucijoje laimėjusiu konkursą dėstytojo ir (ar) mokslo darbuotojo pareigoms eiti, sudaroma terminuota darbo sutartis 5 metų laikotarpiui“, tačiau toliau šioje įstatymo nuostatoje numatoma įtvirtinti, kad „likus ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki terminuotos darbo sutarties pabaigos, mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka vykdomas darbuotojo veiklos per šį laikotarpį vertinimas“, taip nurodoma, kad „esant teigiamam veiklos vertinimo rezultatui, su dėstytoju ar mokslo darbuotoju tęsimi darbo santykiai pagal neterminuotą darbo sutartį toms pačioms pareigoms eiti“. Šie esminiai akademinio personalo įdarbinimo reguliavimo pakeitimai nėra pagrįsti įrodymais, nėra aišku – ko jais siekiama.

Mūsų nuomone, tokiu reguliavimu gali būti pasiektas priešingas rezultatas tiek dėl tyrėjų karjeros patrauklumo, tiek dėl mokslo kokybės. Įgyvendinant siūlomus pakeitimus akademinio personalo atsinaujinimas būtų apsunkintas, kadangi konkursai būtų skelbiami tik retais atvejais, atsilaisvinus atitinkamai pareigybei, pavyzdžiui asmeniui išėjus į pensiją ar neatitikus minimalių kvalifikacinių reikalavimų, esant neigiamam veiklos vertinimo rezultatui, nepraėjus atestacijos. Taip pat gali būti problemiška motyvuoti kai kuriuos akademinius darbuotojus siekti aukštesnių nei minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai, o tai ilgalaikėje perspektyvoje atsilieptų institucijų mokslo rezultatams bei Lietuvos mokslo konkurencingumui bendrai.

Pažymime, kad siūlomi minėti priėmimo į mokslo ir studijų institucijų dėstytojų ir mokslo darbuotojų pareigas pakeitimai iš esmės sumažintų galimybes akademinei bendruomenei atsinaujinti, ateiti naujai mokslininkų kartai, pereiti iš kitų mokslo institucijų. Toks reguliavimas galimai sukurtų sąlygas stagnacijai, iniciatyvumo ir atsinaujinimo stokai ypač aukštesnėse akademinėse pareigybėse, pvz. profesūroje. Kita vertus, aukštojo mokslo institucijos, siekdamos išlaikyti daugiau lankstumo ir autonomijos, galimai dažniau rinktųsi kviestinių akademinį darbuotojų darbo sutarčių modelį (darbindami tik pvz. semestrai). Tokiu būdu įdarbinami žmonės dažnai liktų be sutarties atostogų laikotarpiui, sutartis būtų sudaromos ne 5 metų, o pavyzdžiui kelių mėnesių laikotarpiui, todėl akademinė karjera jauniems, neseniai apsigynusiems žmonėms gali tapti itin nepatraukli.

Atsižvelgiant į išdėstytą, nepritariame minėtiems pakeitimams.

Norime dar kartą atkreipti dėmesį į tai, kad Projekte numatomi pakeitimai, įskaitant jau paminėtus, yra labai reikšmingi visoms aukštosios mokykloms (universitetams ir kolegijoms), tiek valstybinėms, tiek nevalstybinėms, taip pat svarbūs ir verslui, kuriam reikia kvalifikuotų, darbo rinkai pasirengusių ir galinčių kurti aukštą pridėtinę vertę darbuotojų. Atsižvelgus į tai, siūlome prieš teikiant Projektą Vyriausybei,

organizuoti susitikimus su socialiniais partneriais, įskaitant ir LVK, bei diskutuojant ieškoti bendrų kompromisinių sutarimų, kad keičiamas reguliavimas būtų naudingas ir nepablogintų esamos padėties.

Kartu informuojame, jog šiuo metu LVK ruošia dar vieną pastabų Projektui paketą, susijusį su Projekto pasiūlymais, LVK nuomone, iš esmės pabloginsiančiais sąlygas privačių aukštųjų mokyklų veikimui ir sąžiningai konkurencijai su valstybės finansuojamomis aukštosiomis mokyklomis. LVK ilgus metus nuosekliai siekia atkreipti dėmesį į tai, kad privačios aukštosios mokyklos yra itin efektyvios, investuojančios į mokslo ir studijų infrastruktūrą, sukurinčios daug darbo vietų, užtikrinančios tiesioginį mokslo ir studijų ryšį su verslo poreikiais, taip pat faktiškai be papildomos valstybės paramos tenkinančios viešąjį interesą rengiant šalies ūkiui ir valstybei reikalingus specialistus. Todėl nevalstybinių aukštųjų mokslo institucijų teisinės ir priežiūrinės veiklos normos turėtų būti adekvačios, t.y. atsižvelgiančios į nelygiavertes konkuravimo ar finansavimo sąlygas. Prašome į tai atsižvelgti planuojant pastabų derinimo procesą. Pastabas planuojame pateikti artimiausiomis dienomis.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Akvilė Razumienė, el.p.: akvile@lvk.lt, tel. +370 601 51897